

УДК 376.42:30.018:618.11

**ОСНОВНІ ДОСЯГНЕННЯ ТА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ КАФЕДРИ
ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 1 ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ” НА 2013–2017 рр.**

І. П. Савченко

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

**BASIC ACHIEVEMENTS AND CONCEPTION OF DEVELOPMENT OF
DEPARTMENT OF INTERNAL MEDICINE № 1 OF SHEI “TERNOPIL
STATE MEDICAL UNIVERSITY BY I. Ya. HORBACHEVSKY OF MPH OF
UKRAINE” ON 2013–2017**

I. P. Savchenko

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті наведено основні напрямки наукової та практичної роботи кафедри внутрішньої медицини № 1, основні досягнення та перспективи її подальшого розвитку.

The article presents the main directions of scientific and practical work of the department of internal medicine № 1, the basic achievements and prospects of its further development.

Вступ. Вхідження нашої країни до світової спільноти, зокрема Європейський вибір України, спонукає до модернізації системи вищої освіти, спрямованої на підготовку фахівців міжнародного стандарту. У зв'язку з цим, саме запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, розробка принципів нових інтегрованих навчальних програм, відповідність викладацького складу, що володіє методами системного навчання, дозволять реалізувати поставлені цілі. ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” та його підрозділи, взявши з вересня 2006 року участь у реформуванні вищої освіти, продовжує забезпечувати впровадження засад Болонської конвенції у вітчизняний освітній процес. Узагальнена схема викладання клінічної дисципліни оптимізує оволодіння студентами клінічного мислення, унаочнює та сконцентровує необхідну інформацію, упорядковує значення кожної дисципліни. Саме тому навчальний процес на кафедрі внутрішньої медицини № 1 медичного факультету Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського максимально адаптований до вимог сучасності.

Основна частина. Кафедра внутрішньої медицини № 1 є в реєстрі клінічних кафедр медичних ВНЗ

України III–IV рівнів акредитації і є базовою для ґрунтовного вивчення класики інтерністики на 4 та 6 курсах. На кафедрі студенти 4 курсу вивчають модуль 1 “Основи внутрішньої медицини”, що включає основи діагностики, лікування та профілактики основних ендокринологічних, гастроентерологічних, гематологічних та пульмонологічних захворювань. Студенти 6 курсу вивчають модуль 3 “Сучасна практика внутрішньої медицини”. Навчання здійснюється за кредитно-модульною системою згідно з програмами, затвердженими Центральним методичним кабінетом МОЗ України.

Основною метою навчання студентів на кафедрі внутрішньої медицини № 1 є закріплення знань та вмінь, що були набуті у навчанні на попередніх курсах, необхідних для підготовки лікаря загальної практики, який покликаний надавати своєчасну кваліфіковану медичну допомогу в амбулаторно-поліклінічних або стаціонарних умовах, втілювати в життя принципи сімейної медицини, формувати у пацієнтів світогляд щодо здорового способу життя.

Головним завданням кафедри є вивчення етіології, патогенезу, клінічних проявів захворювань внутрішніх органів, набуття вміння встановити розгорнутий клінічний діагноз на підставі зібраної інформації про

© І. П. Савченко

хворобу та адекватної інтерпретації результатів параклінічних методів дослідження, удосконалення методики диференційного діагнозу, засвоєння принципів лікування та профілактики основних нозологічних одиниць інтернастики.

Особлива увага приділяється оволодінню практичними навичками клінічного обстеження хворого, встановленню і формулюванню діагнозу, складанню оптимального плану обстеження для уточнення діагнозу і морфофункціонального стану уражених органів та систем; оформлення листка призначень, а також набуття знань з питань лікарської етики і деонтології.

Успішна реалізація навчальної програми можлива завдяки потужній клінічній базі кафедри, яка включає кардіологічне відділення та ендокринологічний диспансер Тернопільської університетської лікарні.

При необхідності використовуються гастроентерологічне, ревматологічне, нефрологічне, пульмонологічне та гематологічне відділення цієї ж лікарні. Стержнем навчального процесу є формування у студентів основ клінічного мислення.

Практичні заняття на кафедрі проходять відповідно до розробленої схеми, затвердженої на засіданні кафедри. Під час проведення практичного заняття студенти самостійно під керівництвом викладача проводять курацію хворого з відповідною патологією за однією із тем занять. Студенти самостійно проводять фізикальне обстеження пацієнта, беруть участь в інструментальних і апаратних методах обстеження хворих та у лікарських маніпуляціях.

Під час практичної частини студент здає практичні навички відповідно до теми заняття. Кафедра передбачає виділити години практичних занять для роботи студентів у міжкафедральному навчально-тренінговому центрі для освоєння практичних навичок на робот-симуляторі HPS METI та тренажері серцево-легеневої та мозкової реанімації – відповідно до міжкафедрального плану роботи навчально-тренінгового центру.

Кафедра внесла у робочу програму з дисципліни питання, спрямовані на реалізацію наскрізної програми “Профілактика ВІЛ-інфікування, передачі ВІЛ від матері до дитини, діагностика, лікування ВІЛ-інфікованих та соціально-психологічна підтримка людей, що живуть з ВІЛ-інфекцією” та наскрізної програми “Послідовне вивчення основ трансплантології”.

Після закінчення практичної частини заняття студент подає звіт викладачу з проведеної роботи у вигляді протоколу (форма протоколу розроблена і затверджена кафедрою). Окрім цього, студент на кожному практичному занятті здає викладачу освоєну практичну навичку (матрикул) та отримує відмітку

про зарахування, яка вноситься в електронну систему Moodle університету.

Важливим є проведення аналізу відповідності оцінювання викладачами матрикулів практичних навичок та оцінки за об’єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ). Регулярно (не рідше 2 разів на рік) проводиться аналіз діяльності кафедри через внутрішньовузівську та загальноукраїнську групу міжнародного аналізу інформаційно-аналітичного відділу. З метою забезпечення достатньої кількості часу для підготовки студентів до складання ОСКІ за місяць до початку іспиту кафедра подає в мережу “Інтра-нет ТДМУ” перелік практичних навичок 1, 2 та 3 стадій для студентів 4 курсу медичного факультету з детальним описом алгоритму їх виконання та хронометражу.

На методичних нарадах кафедри проводиться аналіз роботи кожного викладача щодо зіставлення результатів оцінювання студентів на різних етапах практичних занять, здачі матрикулів практичних навичок об’єктивного структурованого клінічного іспиту та семестрового тестового контролю знань студентів. Кафедра активно співпрацює з новоствореним інформаційно-аналітичним відділом університету.

З метою подальшого вдосконалення висвітлення необхідної для студентів наукової інформації на університетському сайті в розділі “Матеріали підготовки студентів до практичних занять” колектив кафедри збільшив об’єм інформації до 500 кБ (з обов’язковою ілюстрацією слайдами та відеофільмами) до кожної теми заняття, а в розділі “Матеріали підготовки студентів до лекцій” – не менше як 100 кБ.

Викладачі кафедри щорічно оновлюють на 10–25 % базу тестових завдань для семестрового тестового контролю студентів 4 та 6 курсів, подаючи їх у комісію з рецензування тестів. Після рецензування проводиться їх обговорення і затвердження на ЦМК, з наступним розміщенням тестових завдань на сайті університету. Відбувається регулярний аналіз якості і валідності тестових завдань з метою доопрацювання невалідних тестів.

Під час семінарського заняття викладачі разом зі студентами обговорюють складні питання теми, аналізують отриману під час практичної частини занять інформацію, розбирають ситуаційні задачі, складні питання ліцензійного іспиту “КРОК-2”. Передбачається винесення на обговорення проблемних питань з внутрішньої медицини та оновлення їх кожні 2–3 роки. Студенти виступають з рефератами, мультимедійними презентаціями, теми яких винесені на самостійну позааудиторну роботу кафедри.

Контроль знань здійснюється напередодні заняття завдяки застосуванню системи Moodle або в кінці заняття шляхом розв'язування різнопланових тестових питань з багатокомпонентними відповідями. Для покращання об'єктивності щоденного контролю знань студентів в цій системі постійно вдосконалюватиметься база тестових завдань (тестів, малюнків, ситуаційних задач), контролюватиметься їх валідність та розроблятимуться тести різних рівнів складності, забезпечивши їх внутрішнє рецензування в межах кафедр та, за необхідності, здійснюватиметься їх корекція. На кафедрі і надалі буде вдосконалюватись методика організації самостійної роботи студентів. Для студентів 4 курсу – це написання історії хвороби з відповідних циклів “Основи діагностики, лікування та профілактики внутрішніх захворювань”: ендокринологія, гастроентерологія, гематологія та пульмонологія. Для студентів 6 курсу – це проведення студентських науково-практичних конференцій наприкінці кожного циклу модуля 3 “Сучасна практика внутрішньої медицини”, вечірні чергування з 16.30 – 21.30 та написання самостійних науково-дослідних робіт з відеопрезентаціями. Група студентів проводить клінічний розбір хворого з його присутністю, з доповідями кожного студента по окремому розділу:

- етіологія;
- патогенез;
- обстеження;
- формування діагнозу;
- диференційний діагноз;
- нові методи лікування;
- оцінка працездатності – клінічний розділ, який має важливе значення в роботі лікаря сімейної практики;
- санаторно-курортне лікування;
- диспансерний нагляд – одна із вагомих складових частин профілактичної медицини, профілактика захворювання.

На кафедрі продовжуватиметься вдосконалення навчального процесу за цикловою системою навчання, яка передбачає закріплення одного, а у разі потреби і декількох викладачів кафедри за циклом в межах одного змістового модуля, що сприятиме набуттю викладачем вузької спеціалізації та досягнення глибокого професіоналізму за напрямком відповідного циклу, а також дасть можливість студентам більш досконало оволодіти новітніми методиками діагностики та лікування. З цією метою усі викладачі кафедри – відповідальні за певний цикл – повинні пройти первинну спеціалізацію та тематичні курси з відповідної спеціальності. Таке почергове вивчення тематичних циклів дозволить кожній групі

студентів познайомитися з усіма викладачами кафедри, що зумовить більш об'єктивну оцінку знань студентів. Підготовку та перепідготовку закріплених за певний цикл викладачів планується проводити протягом навчального року згідно із затвердженим графіком.

Велике значення для формування майбутнього фахівця матиме практична робота студентів 6 курсу, які беруть участь у планових поїздках в навчально-практичні центри первинної медико-санітарної допомоги Тернопільської області. Студенти самостійно працюють під час амбулаторно-поліклінічних прийомів і обстежують хворих вдома. Цей педагогічний прийом дає змогу відчувати себе лікарем, залишаючись з хворим віч-на-віч. При необхідності у хворого реєструють ЕКГ, передають їх в університетську лікарню з можливістю отримати висновок ЕКГ і консультацію відповідного спеціаліста по Skype, направляють аналізи до лабораторії та стежать за його реабілітацією згідно з правилами диспансерного нагляду, а також запрошують на консультацію до фахівців, які проводять виїзні консультації.

Для збільшення зацікавленості в науковій роботі працівники кафедри активно залучатимуть студентів-науковців і молодих вчених кафедри до співпраці та обміну по наукових програмах, зокрема до участі у конкурсі на отримання стипендії імені Фулбрайта для навчання в університетах Сполучених Штатів Америки.

З метою активізації наукової роботи студентів колектив кафедри внутрішньої медицини № 1 включатиме студентів-учасників програм “Студентська наука і профорієнтаційне навчання” та “Студент-майбутній фахівець високого рівня кваліфікації” і молодих вчених як офіційних співвиконавців НДР.

Студентам-науковцям кафедри запропоновано взяти активну участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, провести I тур Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з розділу “Внутрішні хвороби”.

Професорсько-викладацький склад кафедри забезпечуватиме активну участь молодих вчених та студентів-науковців кафедри у міжнародних медичних конгресах студентів і молодих учених, а також у наукових форумах інших ВНЗ, із зобов'язанням учасників програм “Студентська наука і профорієнтаційне навчання” та “Студент-майбутній фахівець високого рівня кваліфікації” усно презентувати результати своїх наукових робіт. Крім того, на новоствореному сайті студентських наукових програм “Студентська наука і профорієнтаційне навчання” та “Студент-майбутній фахівець високого рівня кваліфікації” рекомен-

довано презентувати короткі анотації наукових робіт студентів.

Колектив кафедри забезпечуватиме лікувальну роботу КЗ ТОР "ТУЛ" та підвищення професійної кваліфікації лікарів шляхом проведення спільних клінічних, науково-практичних конференцій, семінарів, консиліумів із застосуванням сучасних досягнень медичної науки та практики охорони здоров'я, надаватиме організаційно-методичну допомогу в плануванні та впровадженні в практику нових методів лікування й діагностики захворювань, братиме участь у проведенні аналізу їх ефективності.

За результатами досліджень створюватимуться клінічні рекомендації по наданню медичної допомоги населенню. З метою покращання надання медичної допомоги плануватиметься можливість надання відеоконсультацій у режимі он-лайн провідними спеціалістами КЗ ТОР "ТУЛ" з числа викладачів кафедри.

Кафедра планує подати кандидатури молодих перспективних викладачів для включення в план стажування науковців університету в провідних українських, російських та європейських наукових закладах та закладах, що входять в міжнародний науково-освітній інноваційно-технологічний консорціум медичних ВНЗ. Колектив кафедри практикуватиме актив-

ний пошук та подання заявок на здобуття міжнародних грантів науковцями кафедри.

Висновок. У формуванні стратегії основних напрямів модернізації освітньої діяльності університету у сфері медицини відповідно до актуальних запитів майбутнього концепція розвитку кафедри внутрішньої медицини № 1 сприятиме покращанню якості освіти та підготовки висококваліфікованих спеціалістів; підвищенню рівня наукових досліджень до вищих наукових стандартів, забезпечить виховання молодого покоління, сприятиме організації дискусій, конференцій; удосконалить алгоритми проведення практичних завдань, адаптованих до предмета викладання; вдосконалить методику читання лекцій за схемою мультимедійного та гіпертекстового зв'язку; удосконаливатиме базу тестових завдань, контролюватиме їх валідність.

Оптимальне використання матеріально-технічної та навчально-методичної бази кафедри внутрішньої медицини № 1, підвищення рівня фахової підготовки професорсько-викладацького складу університету та покращання теоретичної підготовки студентів і засвоєння ними практичних навиків у відповідності з вимогами практично-орієнтованого навчання дозволить наблизити реалізацію євроінтеграційної програми підготовки медичних працівників у вищій медичній школі України до міжнародних стандартів.